

100 GÜNLÜK EYLEM PLANI VE KADINLAR

**UTKU ÇAKIRÖZER
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
ESKİŞEHİR MİLLETVEKİLİ**

6 EYLÜL 2018

GİRİŞ

AKP 16 yıldır uyguladığı politikaları ile kadınları güvencesiz, ağır, geleceksiz ve neredeyse sosyal haklarını kullanamaz bir hayata mahkûm etmiştir. Kadına yönelik şiddet yüzde 1400 artmış, genç kadın işsizliği yüzde 23 seviyelerine ulaşmış, kadınların istihdama katılımı yüzde 29-31 sınırında kalmıştır. Çalışma hayatına düşük oranlarda katılabilen kadınlar ise sigortasız, güvencesiz koşullarda çalışmak zorunda bırakılmıştır. Eğitimde ise kadınların net okullaşma oranları açık öğretim hariç tüm düzeylerde erkeklerden geridedir. Okulları terk etme oranları kız çocuklarında oldukça yüksektir. Bunun sebeplerinden biri 10 yılda 500 bine yakın kız çocuğunun erken yaşta evlendirilmesidir. Bunun uzantısı olan bir başka kaygı verici rakam da son 6 yılda 142 bin 298 kız çocuğunun erken yaşta doğum yapmış olmasıdır.

Türkiye'deki bu durumun ne kadar vahim olduğu Dünya Ekonomik Forumu Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi raporunda da açıkça görülmektedir. Rapora göre Türkiye cinsiyet eşitliği açısından 145 ülke içerisinde 131'inci, çalışma hayatında kadınların durumu açısından 144 ülke arasında 128'inci, eğitime ulaşım fırsatları, siyasete katılım, ekonomik katılım ve fırsatlar açısından ise 144 ülke arasında hep sonuncu sıralarda yer almaktadır.

AKP'nin kadını ekonomik ve toplumsal hayatta yok sayan politikaları, güçler ayrılığının, yargı bağımsızlığının ortadan kaldırıldığı 'tek adam sisteminin' programını oluşturan '100 Günlük Eylem Planı'nda da aynen sürmekte. Kadın cinayetlerinin, kadına yönelik şiddetin önlenmesi, kadın işsizliğinin azaltılması ve kadın istihdamının artırılması, kadınların siyaset, ekonomi ve toplumsal hayatta etkin bir şekilde yer alabilmelerine ilişkin somut hiçbir düzenlemeye yer verilmemekte. 24 Haziran seçimleri öncesinde açıkladıkları eksiklik ve yetersiz vaatlerinin hiçbiri bu planda yoktur.

Kadınların yaşam hakkını ortadan kaldıran şiddete yönelik koruyucu ve önleyici hiçbir tedbire yer verilmezken, kadınların istihdam dışı kalmalarına neden olan engellerin kaldırılması için gerekli 'nitelikli kreş hizmetinin sağlanması' gibi hedefler AKP seçim programlarında olmasına rağmen Eylem Planına konmamıştır. Benzer biçimde, yine AKP'nin seçim programlarında yer alan organize sanayi bölgelerine kreş açılması, kadın girişimciliğinin desteklenmesi, şiddet önleme merkezlerinin geliştirilmesi gibi sözlerinin hiçbiri eylem planında yer almamıştır.

Eylem Planında yer alan boşanmış çiftlerde 'nafaka' ve 'çocukların teslimine' yönelik düzenlemelerin ise kadına yönelik şiddeti ve kadın cinayetlerini daha da artırmasından endişe edilmektedir

Kadın istihdamına yönelik çok genel geçer ifadelerle bahsedilen ‘teşviklerin’ hangi kriterlere göre ve kimlere verileceği muğlakta bırakılmıştır.

Cumhuriyet Halk Partisi olarak kadınların hayatın her alanında eşit koşullarda yer almasını hatta tam eşitlik sağlanan kadar pozitif ayrımcılığa tabi tutulmasını savunuyoruz. Bir an önce kadınların temel insan haklarına yönelik öncelikler devlet politikası haline getirilmelidir.

KADININ YİNE ADI YOK

Kuvvetler ayrılığı ilkesinin yok sayılarak yürütmenin yasama organı karşısında demokratik sınırları zorlayacak şekilde güçlendirildiği, yargının bağımsızlık ve tarafsızlığını yitirdiği, temel hak ve özgürlüklerin kısıtlandığı Tek Adam yönetiminin açıkladığı “100 Günlük Hedef” programında 400 hedef sıralanmakta. Ne yazık ki sayılan projelerin hiçbirisi Türkiye’nin bugün içerisinde bulunduğu derin ekonomik krize, çözümsüzlüğe sürüklenen dış politikasızlığa, hukuk devleti ve demokrasi ihtiyacımıza, eğitimdeki geri gidişe ve toplumsal barış ihtiyacımıza somut çözüm önerileri ortaya koymakta.

Eylem planında yok sayılanların başında toplumun yarısını oluşturan kadınlar gelmekte. Kadını sadece ailenin bir üyesi olarak tanımlayan AKP, bakanlığın ismindeki “kadın” ibaresine tahammül edemediği gibi 16 yıl sonra hazırladığı eylem planında da kadınların ekonomik ve toplumsal hayatta yer almasını güçlendirecek yapısal hiçbir öneri ortaya koymamıştır. Hatta üç ay önceki seçim programında kadınlara ilişkin yaptığı tespitler ve vaatler dahi dikkate alınmamıştır.

16 yıllık AKP hükümetleri döneminde kadınların haklarını geliştirici ve güçlendirici politikalar yerine kadınlara yönelik nefret söylemlerinde olağanüstü artış olmuştur. Kadınların toplumsal ve ekonomik hayatta erkeklerle eşit olmadığı fikri ve anlayışı, AKP Hükümetlerinin önde gelen yetkililerinin sık sık kullandığı “Kadın erkek fırsat eşitliğine inanmıyorum”, “kadın erkek eşitliği fitrata ters”, “kadının fitratında erkeğe köle olmak var”, “kadına şiddet abartılıyor”, “kadına iz bırakmadan dayak atmak mübah”, “kadınlar iş aradığı için işsizlik artıyor”, “kadınlara evdeki işler yetmiyor mu?”, “kızlar okuyunca erkekler evlenecek kız bulamıyor”, “Türk kadını evinin süsüdür” söylemleri ile de kendini ortaya koymaktadır. Tüm bu söylemler ve bunlarla uyumlu 16 yıllık politikaların devamı olan Tek Adam Sisteminin bu ilk programında da kadınlar yine yok sayılmıştır.

Ülkemizin geleceğinin şekillendirildiği, önceliklerinin belirlendiği bu Planda, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve koruyucu tedbirlerin alınması, derinleşen ve giderek içerisinde çökmez bir hal alan kadın işsizliğinin çözümü, düşük istihdam oranlarının

arttırılması ve kız çocuklarının eğitime daha çok katılımının sağlanmasına yönelik elle tutulur tek bir madde dahi bulunmamaktadır.

16 yıldan sonraki Tek Adam Sisteminin ilk yapılanmasında da kadını özgür bir birey olarak tanımlayan, kadınları güçlendiren bir anlayışın aksine kadın aile içerisinde annelik rolü üzerinden tanımlanmaya devam edilmektedir. Bu anlayışın bir yansıması olarak 2013 yılında önce Kadından ve Aileden Sorumlu Bakanlığın isminden ‘Kadın’ ibaresi atılmış, daha sonra da kadınlara ilişkin politikalar Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı kapsamına alınmıştır. Görünen o ki; kadını dışlayan politikalar öncelikle kadınlara özel bir bakanlığın kaldırılarak aile içerisinde tanımlanmasıyla başlamakta ve diğer alanlarda hızla devam etmektedir. Bu anlamda kadını yok sayan bu anlayış, eylem planında da aynen sürmektedir.

KANAYAN YARA: KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Ülkemizde ne yazık ki kadına yönelik şiddet, kadın cinayetleri ve cinsel istismar olayları hızla artmaktadır. Kadınlara yönelik önemli bir sorun alanı olan kadına yönelik şiddet konusunda 2018’in ilk 8 ayında 198 kadın öldürüldü. İlk 6 ayda 32 kadın tecavüze, 102 kadın tacize ve 189 kız çocuğu cinsel istismara uğradı.

Kadınların “yaşam hakkı”nı elinden alan bu can yakıcı sorunun çözümüne yönelik eylem planında hiçbir hedefe yer verilmemiş olması vahimdir. Öyle ki; AKP’nin seçim programlarında yer alan şiddet önleme ve izleme merkezleri ve kadın sığınma evleri konusundaki vaatleri bile eylem planında yer almamıştır.

Eylem planında Adalet Bakanlığı’nın öncelikli hedefleri arasında “Çocuk istismarı suçuyla mücadele”nin yer alması olumludur. Ancak kadın örgütlerinin yıllardır hükümetlerden ısrarla talep ettiği, “cinsel istismar ve kadına şiddet suçlarında kadın ve çocukların beyanlarının esas alınması” ve “kadına şiddet suçlamalarında zanlıların haksız tahrik ve iyi hal indirimlerinden faydalanmasına son verilmesi” gibi düzenlemelerin eylem planında bahsi dahi geçmemekte.

BU PLANLA ŞİDDET DAHA DA ARTABİLİR

Kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik caydırıcı hiçbir tedbirin yer almadığı eylem planında aksine şiddeti daha da arttırabileceği düşünülen maddelerin konması kaygı vericidir. Eylem planında Adalet Bakanlığı’nın öncelikleri arasında yer alan “İcra müdürlükleri vasıtasıyla gerçekleştirilen “çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki” tesisine

yönelik ilamların icra sistemi dışına çıkarılarak ücretsiz bir şekilde gerçekleştirilmesi” düzenlemesi ilk bakışta iyi niyetli bir düzenleme gibi gözükmele birlikte kadın örgütlerinin tamamında endişe yaratmakta. Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki tesisi işlemlerinin, icra daireleri yerine ‘özel merkezler’ aracılığıyla yapılması düzenlemesinde, kolluk gücü ve pedagog varlığının ortadan kaldırılması halinde, boşanan kadınlar rahatlıkla kontrolsüz erkek şiddetiyle karşı karşıya bırakabilecektir. Türkiye’de kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin yarısından fazlasının boşanmalar sırasında ya da sonrasında yaşandığı düşünülürse, bu uygulamanın hayata geçmesinin kadına yönelik şiddeti daha da artırması büyük olasılık gözükmele.

NAFAKA DÜZENLEMESİ, MAĞDURİYET DOĞURUR

Benzer biçimde eylem planında kadına yönelik şiddeti arttırabilecek konulardan bir başkası da ‘nafaka’ uygulaması konusunda yapılması düşünülen yeni düzenlemelerdir. Son yıllarda AKP sözcüleri değişik platformlarda nafaka sistemini tartışmaya açarak, boşanmış kadınların en önemli ekonomik güvencelerinden birisi olan “süresiz yoksulluk nafakasını” kaldırmak istemektedir. Bu kapsamda Eylem Planında yer alan “nafaka sistemin adil hale getirilmesi” hedefi çok büyük belirsizlik taşımaktadır. Eğer bu düzenleme, kadın örgütlerinin kaygılandığı gibi nafaka güvencesini ortadan kaldırmayı amaçlıyorsa, sonucu kadınları erkek egemen düzene, babaya, kocaya mahkûm etmekten başka bir şey olmayacaktır. Bu düzenleme eğer kadınları gözetken bir anlayışla yapılmazsa Türkiye’de kadınların ekonomik olarak yaşamlarını sürdürebilmelerini sağlayacak önemli bir güvenceden mahrum bırakacaktır. Kadınları merkezine almayan politikaların ve yasal düzenlemelerin sonucu kadın özgürlüğü açısından büyük bir tehlike arz etmektedir. Böyle bir düzenleme, kadınları ekonomik olarak güçsüzleştirecek belki de şiddet gördükleri bir evliliği sürdürmek zorunda bırakacak ve baba, eş, sosyal yardımlara bağımlı hale getirecektir.

Türkiye’nin en önemli meselelerinden biri olan kadına yönelik şiddetin önlenememesinin temel nedenlerinden biri eğitim eksikliği ve hayatın her alanında erkek egemen, kadını ikinci sınıf gören söylemlerdir. Kadın cinayetlerini ve kadına yönelik şiddeti bitirmenin yolu, toplumsal cinsiyet eşitliği bilincini yaygınlaştırmaktan geçer. Bu alanda temel sorumlu kurum olan Milli Eğitim Bakanlığı’nın Eylem Planında ‘kız çocuklarının eğitimi’ ve ‘toplumsal cinsiyet eşitliğinin öğretilmesi’ konularında hiçbir maddenin yer almaması düşündürücüdür.

HER 4 GENÇ KADINDAN BİRİ İŞSİZ

Türkiye'nin en temel sorunu olan işsizlik belasını en derin hisseden kesim yine kadınlardır. Genç kadın işsizliği ülkemizde korkutucu boyutlara ulaşmış durumda. Her 4 genç ve eğitilmiş kadından biri işsiz. Bu ortalama OECD ve AB ortalamasının iki katı.

Şehirlerde kadın işsizliği yüzde 30'lara dayandı. Zaten yüksek olan kadınların işsizlik oranlarının, içinden geçmekte olduğumuz ekonomik kriz koşullarında daha da artmasından endişe edilmekte. Çalışabilen kadınlar da istihdamda erkeklerin çok gerisinde. Örneğin işçilerin sadece yüzde 29'u kadın.

Çalışma hayatında sınırlı yer alabilen kadınların bir başka sorunu da sigortasız, kayıt dışı ve düşük ücretlerle çalışmak zorunda bırakılmaları. DİSK tarafından hazırlanan Türkiye'de Kadın İşçi Gerçeği raporuna göre; kadınlar erkeklerden daha düşük ücret alıyor; kadınların yüzde 63,9'u çalışma hayatından memnun değil; kadınların kıdem süreleri erkeklere göre oldukça geride; işyerinde kadınlara yönelik ayrımcılık düzeyi yüksek; kadınların yüzde 23,2'si işe alım sürecinde ayrımcılık yaşıyor; kadın işçilerin yüzde 86'sı işyerlerinde çocuk bakım desteğinin yer almadığını ifade ediyor; kadınların yüzde 25'i güvencesiz işlerde çalışıyor.

Yukarıda bahsettiğimiz 'nafaka' sisteminde yapılacak düzenleme de kadınların sosyoekonomik açıdan güçlendirmek yerine daha da zayıf hale getirme riski taşımakta.

SECİM VAATLERİNİ BİLE UNUTTULAR

Kadınların özgür ve eşit bireyler olabilmesi için istihdama katılabilmeleri ve güvenceli, eşit koşullarda çalışabilmeleri temel bir ihtiyaçtır. Maalesef kadın işsizliği ve çözümü konusuna eylem planında yok denecek kadar az yer verilmekte. İstihdamı sadece 'anne' olma koşuluna bağlayan AKP anlayışı, Tek Adam yönetiminin Eylem Planında da aynen kendini göstermektedir.

2015 yılı itibarıyla 1 milyon civarında kadın çocuk bakımı gerekçesiyle 112 bin kadın da yaşlı bakımı gerekçesiyle istihdam dışı kalmak zorunda kalmıştır. Çocuklarını bakan kadınların 260 bini kreş hizmetleri pahalı olduğu için işlerinden vazgeçmek zorunda kalmıştır. Anne olan kadınların desteklenmesi için nitelikli kreş hizmetinin yaygın bir şekilde sağlanması, kadınların bakım yükünün hafifletilmesine ilişkin düzenlemeler önemli bir ihtiyaçtır.

Buna karşılık, 100 Gün Eylem Planında AKP'nin 24 Haziran seçimleri öncesinde meydanlarda dillendirdiği '300 organize sanayi bölgesinde kreş açılması', 'kadın girişimciliğinin desteklenmesi' gibi kendi vaatleri bile yer bulamamış gözükmekte.

Kadınların istihdamına destek olacağı söylenen "İş'te Anne" projesi hakkında ise hiçbir detaylı bilgi kamuoyu ile paylaşılmamıştır.

TEŞVİK KRİTERLERİ BELİRSİZ

Kadın istihdamının artırılmasına yönelik olarak eylem planında Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından "kadın, genç ve engellilerin daha fazla istihdama katılması için 1 milyar 84 milyon ilave destek sağlanacağı" şeklinde genel bir ifade yer almakta. Ancak bu bütçenin nasıl sağlanacağı, ne kadarının kadınlar için harcanacağı ve kimleri hangi kriterlere göre istihdama kavuşturacağı konusunda hiçbir bilgi yer almamaktadır.

Yine eylem planında kadın kooperatiflerinin güçlendirileceği sözü verilirken, bunun nasıl ve hangi bütçeyle yapılacağı muallakta bırakılmıştır.

Kadınları özgür bireyler olarak değil, ailenin parçası olarak ev işlerinin sorumluluğuna ortak gören, kadın istihdamını "annelik" üzerinden ele alan, kadınları çalışma hayatında "misafir" olarak gören ve bu nedenle sürekli güvencesiz-eğreti istihdam biçimlerini teşvik eden 16 yıllık bildik yaklaşımlar bu eylem planında yine kendini göstermekte. Görünen o ki kadın işsizliğinin yapısal olarak çözümü, kadın istihdamının nitelikli artışı ve kadın istihdamında cinsiyet ayrımcılığına son verilmesine yönelik uygulamalar bu Eylem Planı hazırlayanların zihinlerinde asla öncelik haline gelemeyecek...

EĞİTİME KATILIM İÇİN ADIM YOK

OECD ülkeleri arasında okul terk oranı en yüksek olan ülke olan Türkiye'de Eğitim-Sen'in verilerine göre kadınların yüzde 71'i lise altı bir düzeyde eğitim alırken, sadece yüzde 17'si lise ve dengi, yüzde 12'si de lise üzeri eğitime erişebilmektedir.

AKP Hükümetleri döneminde daha da derinleşen cinsiyet ayrımcılığı sonucunda kadınların net okullaşma oranları açık öğretim hariç tüm düzeylerde erkeklerden geri kalmıştır.

İlkokuldan ortaöğretime geçişte kız öğrenci kaybı erkeklere göre daha yoğunlaşmış, kadınların yükseköğretime erişim oranı ise erkeklerin gerisinde kalmıştır. Kız çocukları okula gönderilmemekte, ya çalıştırılmakta ya erken evlendirilmekte ya da mahalle baskısı ile evde tutulmakta, kardeşlerine bakmakta, temizlik yapmaktadır.

Son 10 yılda yaklaşık 500 bin çocuk gelin evlendirilmiş, son 6 yılda ise 18 yaş altında yaklaşık 150 bin kız çocuğu doğum yapmıştır. Bu veriler kız çocuklarının eğitimden uzak kaldığını açıkça ortaya koymaktadır.

Kadın okuryazarlığı konusunda ise durum daha da içler acısıdır. Dünya Ekonomik Forumu raporları Türkiye’de okuma yazma bilmeyenlerin yüzde 83’ünün kadınlar olduğunu ortaya koymakta.

Tek Adam Yönetiminin 100 Gün Eylem Planına baktığımızda, yukarıda saydığımız çocuk gelinler sorununu ortadan kaldıracak ‘kız çocuklarının eğitime daha çok katılımı’ ve ‘kadın okuryazarlığının artırılması’ konularında hiçbir öneri ya da projeye yer verilmediğini görmek kız çocuklarımızın ve ülkemizin geleceği açısından endişe ve hüznün vericidir.

100 GÜN PLAN AKP’Lİ YILLARIN DEVAMI

On altı yıllık AKP hükümetleri döneminde kadınların temel hakları yok sayılmış, hatta Cumhuriyet dönemiyle elde ettikleri bazı kazanımları bile tırpanlanmıştır. Açıklanan 100 günlük Eylem Planı da, 16 yıllık politikaların sonrasında kadın hakları konusunda nasıl bir seyir izleneceği yönünde önemli ipuçları vermekte. AKP iktidarlarının devamı niteliğindeki bu ‘Tek adam’ yönetimi de kadın işsizliğinin azaltılması, kadın istihdamının artırılması, kadına yönelik şiddetin önlenmesi, kız çocuklarının eğitime erişiminin ve kadın okuryazarlığının artırılması, kadınların sosyoekonomik refahının yükseltilmesini kendisi için öncelik görmemekte, bu sorunların giderilmesi için hiçbir somut projeye yer vermemektedir.

KADIN BAKANLIĞI ve ÖNCELİKLİ POLİTİKALAR

Peki, eleştirdiğimiz bu önemli konuda CHP olarak bizim önceliklerimiz nelerdir. Onları da sıralayarak bu kısa raporu noktalamak isteriz:

- Ayrı bir Kadın Bakanlığı kurulmalı,
- Kadınlara yönelik politikaların öncelikli devlet politikası haline getirilmeli,
- Yasalarımız toplumsal cinsiyet eşitliğine uyum sağlayacak şekilde yeniden gözden geçirilmeli,
- Kadınların eşit koşullarda istihdamda yer alabilmeleri sağlanmalı,
- Eşit işe eşit ücret ilkesi hayata geçirilmeli,
- Bütün mahallelerde yeterli sayıda ve nitelikli kreş hizmeti sağlanmalı,
- Kadın istihdamını sağlayan işverenlere teşvikler verilmeli,
- Kadın girişimciler için ek avantajlar sağlanmalı,

- Ev kadınlarının emeklilik hakkı sağlanmalı,
- Kadınlara yüklenen çocuk, hasta, yaşlı, engelli bakımı ve temizlik işlerinin kadınların görevi olmaktan çıkarılmalı, evde bu işleri üstlenen kadınlar sosyal güvenlik kapsamına alınmalı,
- Gündüz bakım hizmetleri ve evde bakım hizmetlerinin nitelikleri arttırılmalı ve ücretsiz hale getirilmeli,
- Kız çocuklarının eğitimi ve eğitimin tüm kademelerine eşit şartlarda katılımı sağlanmalı,
- Cinsiyet ayrımcılığını içeren konular müfredattan kaldırılmalı,
- İstanbul Sözleşmesi'nin bir gereği olarak 'toplumsal cinsiyet eşitliği' eğitimin tüm kademelerinde zorunlu ders olarak yer almalı,
- Kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda gerekli ve etkin denetim sağlanmalı,
- Kadın cinayetleri ve cinsel dokunulmazlığa yönelik suçlarda cezalar ağırlaştırılmalı, haksız tahrik ve iyi hal indirimleri kalkmalı,
- Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda, kadının ve çocuğun beyanı esas alınmalı,
- Sığınma evleri, kadın danışma merkezleri, cinsel şiddet kriz merkezleri ülke çapında yaygınlaştırılmalı ve nitelikleri arttırılmalı.